O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MILLIY KITOB PALATASI

Жаңа жылыңыз бенен!

«ИНСОН ВА ҚОНУН» • КҮШ — ӘДИЛЛИКТЕ

Газета 1996—жыл 1-сентябрден баслап шыға баслады

1—ЯНВАРЬ 1998 ЖЫЛ

1 (46)

ПИИШЕМБИ

сатыўда еркин баҳада

АДАМ ҲӘМ НЫЗАМ

ҚАРАҚАЛПАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҲУҚЫҚ ҚОРҒАЎ УЙЫМЛАРЫНЫҢ ЖӘМИЙЕТЛИК—ҲУҚУҚЫЙ ГАЗЕТАСЫ

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармойиши

1. Оиланинг жамият тараққиётидаги аҳамиятини ошириш, унинг иқтисодий, ижтимоий, маънавий ва ҳуқуқий манфаатларини таъминлаш 1998 йилда ҳар бир оиланинг фаровонлигини яхшилаш, омманинг миллий ва сиёсий онгини янада юксалтириш билан боғлиқ ишларни мувофиқлаштиришнинг аниқ давлат дастурини ишлаб чиқиш мақсадида Республика комиссияси тузилсин ва унинг таркибида ишчи гуруҳлари ташкил этилсин.

2. Республика комиссияси бир ойлик муддатда вазирликлар ва идоралар, хўжалиқ бошқаруви органлари, ҳокимликлар ва жамоат ташкилотлари билан биргаликда 1998 йилнинг Оила йили деб эълон қилиниши муносабати билан тадбирлар Дастури лойиҳасини ишлаб чиқсин. Дастурни тайёрлашга етакчи олимлар мутахассислар, кенг жамоатчилик вакиллари жалб қилинсин ва тадбирлар Дастури лойиҳаси кўриб чиқиш учун Вазирлар Маҳкамасига тақдим этилсин.

3. Тадбирлар Дастурида қуйидаги асосий вазифаларни ҳал этиш кўзда тутилсин;

— оиладаги муносабатларнинг ҳуқуқий асосларини такомиллаштириш, оила манфаатларининг ҳуқуқий муҳофазасини таъминлаш, оналик ва болалик ҳуқуқларини ҳимоя қилиш;

— оиланинг ижтимоий манфаатларини таъминлаш учун шароит яратиш, оила аъзоларининг саломатлигини сақлаш ва билим даражасини ошириш шарт-шароитларини яхшилаш;

— оиланинг иқтисодий манфаатларини таъминлаш учун шароит яратиш, оиланинг даромадлари, оила аъзоларининг бандлик даражасини ошириш уй меҳнати ва турмуш шароитларини яхшилаш, кам таъминланган оилаларни давлат томонидан қўллаб—қувватлаш;

— оиланинг маънавий—ахлоқий асосларини такомиллаштириш ва маданий қизиқишларини ривожлантириш учун шароит яратиш;

— оиланинг соғлом, билимдон ёш авлодни тарбиялашдаги ролини ошириш, баркамол авлод ўстиришда оила ва жамиятнинг вазифаларини такомиллаштириш;

— оила муаммоларини илмий ва ижтимоий тадқиқ этишни чуқурлаштириш, оила, аёл ва болаларнинг иқтисодий ҳамда ижтимоий мавқеини кўрсатувчи статистик ахборотлар тўплаш тизимини такомиллаштириш.

4. Ҳокимият ва бошқарувнинг давлат, нодавлат ҳамда ҳудудий тузилмаларига ушбу тадбирлар Дастурини тайёрлашда Республика комиссиясига ҳар томонлама ёрдам кўрсатиш ва қўллаб-қувватлаш мажбурияти юклансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри, 1997 йил, 9 декабрь.

СҮЎРЕТТЕ; Пайтахтымыз орайындағы байрам көринисинен.
Б. АЛЛАШЕВтиң түсирген сүўрети,

Қарақалпақстан Республикасы Жоқарғы Кеңеси баслығы Т. Камаловтың жаңа жыл қутлықлаўы

Әссалаўма-әлейкум, әзиз ўатанласлар!

Өтип баратырған жылға нәзер тасласақ, ең дәслеп инсан мәплери жылы ҳәммемиз ушын парахатшылық, қызғын мийнет, социаллық-сиясий турақлылықты беккемлеў жылы болғанлығын, жүргизилип атырған реформалардың инсан мәплерин қорғаўға, олардың абадан турмысын тәмийинлеўге қаратылғанлығын айрықша атап өтемиз.

Халқымыз ушын өткен жылдың және бир айрықшалығы, ҳүрметли Президентимиз Ислам Әбдиғаниевич Кәримов Қарақалпақстан Республикасы Жоқарғы Кеңесиниң он екинши сессиясында шығып сөйлеп, мийнет сүйгиш, ерк-ықрарлы халқымыздың ғәрезсизликти беккемлеў жолындағы ийгиликли ислерине ылайықлы баҳа берди, алдымызға уллы ўазыйпалар қойды.

Журтбасшымыздың бул қәдеми елимизге қутлы қәдем болды, халқымыз алға қойған ўазыйпаларды терең түсинип, беккем аўызбиршилик пенен пидайы мийнет етти.

Дийқанларымыз жылдың қолайсыз келиўине, суўдың тамтарыслығына қарамастан тәбият қырсықларын мәртлик пенен жеңип, 269 мың тоннадан аслам пахта, 100 мың тоннадан аслам салы жетистирди. Деген менен дийқанларымыз дийдиленген шеклерине ерисе алмады. Олар буның есесин келеси жылда қайтарыў ушын бүгинги күни қызғын ҳәрекет етип атыр.

Санаатта өним ислеп шығарыў өткен жылға салыстырғанда бир қанша өсти, халыққа саўда, турмыс, төлемли хызметлер көрсетиўде сезилерли алға илгерилеўлер болды. Электр энергиясы, тәбийий газ бенен тәмийинлеў өсти. Еки пахта тазалаў заводымыз ислеп шығарған пахта талшығы ушын халықаралық «Алтын жулдыз» сыйлығын алыўға миясар болды.

Қала ҳәм аўылларымыздың келбети өзгермекте, үлкемизде үлкен әҳмийетке ийе қурылыслар бой тиклеп атыр.

Мәдeният, көркем өнер, илим тараўында, улыўма руўхый салада миллий қәдириятлар және де беккемленди, тарийхымызды терең үйрениў, оны халыққа танытыўда бир қатар әҳмийетли илажлар исленди. Атап айтқанда, қарақалпақ халық дәстаны «Қырық қыз» ҳәм түркий халықлардың мийрасын үйрениўге бағышланған халық аралық илимий-теориялық конференцияның Нөкисте өтиўи бул жолда жаңа басқыш болды. Бундай ийгиликли ислер келешекте де даўам ете береди.

Қәдирли Ўатанласлар!

Жаңа жыл елимизге қәдем таслап атырған пайытларда бизлердиң ҳәр биримиз өткен жыл менен хошласа отырып, Қарақалпақстан Республикасының барлық пуқараларына, сизлердиң мәртлигиңиз, пидайылығыңыз, бир-бирeўге болған мириўбетиңиз ушын, бизиң берекетли, сақый жеримизде беккем бирликти сақлаўға, үлкемиздиң гүллениўи, турмысымыздың абаданлығына үлес қосыўға аянбай мийнет етип атырғанлығыңыз ушын республика Жоқарғы Кеңеси атынан терең миннетдаршылық билдиремен.

1998-жылды журтбасшымыз және бир ийгиликли ис—шаңарақ жылы деп жәриялады ҳәм жәмийетимиздиң раўажланыўында шаңарақтың орнын көтериўге, оның экономикалық, социаллық, руўхый ҳәм ҳуқықый мәплерин тәмийинлеўге, ҳәр бир шаңарақтың абаданлығын жақсылаўға, миллий ҳәм сиясий сана-сезимди бunнан былай да раўажландырыўға байланыслы жумысларды муўапықластырыў бойынша айқын мәмлекетлик бағдарлама ислеп шығыўға тапсырмалар берди.

Инсан мәплери жылында халқымыздың экономикалық, социаллық, мәдений-руўхый ҳәм ҳуқықый мәплерин қорғаў бойынша басланған сәтли қәдемлер жаңа жылда жаңа басқышларға көтериледи деп исенемиз. Шаңараққа дыққат-итибардың мәниси оғада терең, себеби шаңарақ—жәмийеттиң айнасы, егер шаңарақта саламат, татыў-бирликли, бахытлы турмыс болса, онда жәмийетимиз турмысы да соншелли татыў, бахытлы болады.

Әзиз дослар!

Биз ғәрезсизликтиң жетинши жылына қутлы қәдем қойдық. Ҳәр бир инсан усы ақшамда жаңа жылға ең жақсы, ең ағла тилеклерди тилейди.

Ел-журтымызға, шаңарағымызға тыныш-татыўлық ҳәм аманлық тилеў, Ўатанымызды азат ҳәм абат етиў, өз перзентлеримиздиң бул әдиўли, мухаддес топырақтың ылайықлы, ҳәр тәреплеме жетик, зейинли ул-қызлары етип тәрбиялаў—турмысымыздың да, тилек-нийетлеримиздиң де мазмунын қурайды.

Сизлерге барлық ислерде жеңисли қәдемлер тилеп, ойға алған нийетлериңиз, әрманларыңыз ҳәм халқымыздың абадан турмысы ушын ийгиликли ислериңизде тасқын табыслар мудамы жолдасыңыз болсын деймен. Республиканың гүллән халқына беккем ден саўлық, шаңарақларына аманлық тилеймен.

Жаңа жыл ҳәммеңизге бахыт ҳәм қуўаныш, мол ырысқы-несийбе алып келсин!

Жаңа жыл және бир мәртебе қутлы болсын!

НЫЗАМЛАР ҚАЛАЙ ОРЫНЛАНЫП АТЫР?

ИТИБАРЛЫ БОЛАЙЫҚ

Республика Президентиниң халық хожалығының жетекши тараўы болған аўыл хожалығын және де раўажландырыў, жетилистириў мәселелерине қаратылған Нызамлардың орынланыўын тәмийинлеў бойынша прокуратура уйымларының алдына қойған ўазыйпаларды орынлаўда Қоңырат районлар ара прокуратурасы тәрепинен 1997-жылы бир қанша жумыслар исленди.

Қоңырат районлар ара прокуратурасы тәрепинен Ишки ислер бөлими менен бирликте Өзбекстан Республикасы Министрлер Кабинетиниң 1996 жыл 25 ноябрь «Аўыл хожалық егинлерин басқылап заялаўға қарсы гүрести күшейтиўдиң илажлары ҳаққында»ғы қарарының орынланыўы бойынша тексериў жүргизилгенде егинлерди басқылап заялап, олардың набыт болыўына жол қойылып атырғанлығы анықланды.

Өткен жылдың 10 айы ишинде район бойынша 15 факт анықланып оның нәтийжесинде хожалықларға келген зыянды өндириў ушын прокуратура тәрепинен район судына 122 мың 380 сўмға 15 даўа қозғатылып келтирилген зыян толығы менен өндирилди ҳәм 26 адамның қарсысына Өзбекстан Республикасы Ҳәкимшилик жуўапкершилик ҳаққындағы кодексиниң 104 ст I бөлими менен ҳәкимшилик өндириси қозғатылып олар суд тәрепинен тийисли ҳәкимшилик жуўапкершилигине тартылды.

Мәселен «Ахунбабаев» жәмәәтлик хожалығының «Айран аўылы» №1 участкасының №1—бригада баслығы У. Халмуратовқа қараслы болған пахта атызына пуқара Қ. Режеповтың еки бас қара малы түсип, заялап пахта атызының 0,03 га, көлемин өним бермейтуғын дәрежеге алып келгенлиги нәтийжесинде хожалыққа 1039 сўм 50 тийин муғдарында зыян келтирилген.

Екинши бир мысал «Жаңа— талап» колхозының «Еркин» аўылында Ж. Дәўлетияров басқарған бригадасының салы атызына пуқара М.Аллияровтың бир бас жылқысы, О. Қудайбергеновтың еки бас жылқысы, Қ. Тукибаевтиң 12 бас жылқысы түсип салыны жеп заялап атыздың 1 га. майданын өним бермейтуғын дәрежеге алып келгенлиги нәтийжесинде колхозға 41 мың 450 сўм муғдарында зыян келтирилген.

Бул жоқарыда аты көрсетилген пуқаралардың барлығы Өзбекстан Республикасы ХПК ниң 104 ст. 2 бөлими менен ҳәкимшилик жуўапкершиликке тартылды.

Буннан да басқа Өзбекстан Республикасы Министрлер Кабинетиниң жоқарыда көрсетилген қарарының 3—бөлиминде «Аўыл хожалық егинлерин басқылап заялаўдың алдын алмаған ҳәм оған жол қойған хожалық басшылары ҳәм оның қурамындағы бөлимшелердиң баслықларын ийелеп турған лаўазымларынан босатыў мәселеси мәжбүрий қойылсын» деп белгиленген.

Сонлықтан жоқарыдағы көрсетилген «Ахунбабаев» жәмәәтлик хожалығы, «Жаңа талап» колхозы баслықларына жоқарыда атап көрсетилген кемшиликлерге жол қойған тиккелей жуўапкерли шахсларды интизамий жуўапкершиликке тартыў мәселеси қойылды ҳәм «Ахунбабаев» ДФХА бригадирлери У. Халмуратов, Е. Абдреймов, О. Якупов, «Жаңа—талап» жәмәәтлик хожалығының бригадирлери Ж. Даўлетияров, Е. Алламбергенов өз лаўазымларынан босатылды ҳәм тағы да басқа хожалықларда егинлерди басқылап заялаўға жол қойылған жағдайлар бойынша келген зыян толығы менен өндирилди.

Алдымыздағы егис ҳәм жыйын-терим мапазында аўыл хожалық егинлерин басқылап заялаўға қарсы гүресті күшейтиў бойынша бир қанша жумыслар алып барыўды жобаластырып отырмыз.

Л. ЕСЕМУРАТОВ,

Қоңырат районлар ара прокурорының аға жәрдемшиси, 1-дәрежели юрист.

Қоңырат районлар ара прокурорының аға жәрдемшиси Л. Есемуратов «Ахунбабаев» атындағы ДФХА бас агрономы А. Мамбетов пенен бийдай атызларын көзден өткермекте.

Сүўретке түсирген; П. МАТЖАНОВ.

Үнемли пайдаланайық

Республикамыз аймағында ҳәм қала ишинде жолаўшыларды өз ўақтында мәнзиллерине жеткериў, халықтың талабын қанаатландырыў «Қарақалпақтранс» Мәмлекетлик Акционерлик Бирлеспеси хызметкерлериниң баслы ўазыйпасы. Деген менен соңғы ўақытлары бул тараўда нызам бузылыў жағдайлары көплеп ушырасып атыр.

Қарақалпақстан Республикасы прокуратурасы тәрепинен «Қарақалпақтранс» Мәмлекетлик Акционерлик Бирлеспеси системасында жанар май ҳәм майлаў майларының сақланыўы, олардан мақсетке муўапық түрде үнемли пайдаланыўға қаратылған нызамлардың орынланыўы бойынша улыўма бақлаў тәртибинде тексериў жумыслары шөлкемлестирилди.

Бирлеспе қурамында улыўма 22 автокәрхана бар. Кәрханаларда жанар майлардан үнемли пайдаланыўды қадағалаў мақсетинде бирлеспе тәрепинен усы жылдың басында 7 адам қурамында комиссия шөлкемлестирилип оның жумысы бойынша протоколлар дүзилип, тийисли илажлар белгиленген. Соған қарамастан тексериў жумыслары нәтийжесинде бир қанша нызам бузыўшылық жағдайлары анықланды.

Атап айтқанда жанар майларды белгиленген нормадан артық жумсаў, жанар майлардың кемис келиўи ҳәм тағы басқа жағдайлар жүз бергенлиги көринди.

Мысал ушын усы бирлеспеге қараслы №19-автокәрхана тәрепинен 1997-жылы улыўма баҳасы 1 703 957 сўмлық автобензин ҳәм 44 534 литр дизель жанар майы белгиленген нормадан артық жумсалған.

Өзбекстан Республикасы Министрлер Кабинетиниң 1994-жыл 9-март күнги қарары менен тастыйықланған «Жанар май, энергетика ресурсларынан пайдаланыў тәртиплерин бузғанлығы ушын экономикалық жазалар қолланыў ҳаққында»ғы Қәделер жыйнағына муўапық нормадан артық жумсалған жанар майлардың улыўма муғдары еки еселенип 3 551 662 сўмлық жәриймa салынды. Сондай-ақ бул кәрханаға 2 дана ПАЗ—32051 маркалы автобусларын Ташкент қаласынан алып келиў ушын 2000 литр бензинге талон берилип аўысқан бензин талонлары кәрханаға қайта тапсырылмаған. Нәтийжеде 22496 сўмлық талон нызамсыз түрде шығыс етилгенлиги анықланып 67 488 сўм муғдарында жәриймa белгиленди.

Булардан басқа Нөкис қаласының «Тулпар», «Боран» акционерлик жәмийетлери, «Таксопарк» кәрханасы ҳәм Шоманай районындағы №41-автобаза акционерлик жәмийети, сондай-ақ Қоңырат районының №63, Кегейли районының №116 кәрханаларында жанар майларды сақлаўда өртке қарсы гүресиў талапларының турпайы түрде бузылыўына жол қойылған.

«Қарақалпақтранс» Мәмлекетлик Акционерлик Бирлеспесиниң басшы хызметкерлери, бирлеспеге қараслы кәрхана басшыларының өз хызмет ўазыйпаларына бийпәрўалық пенен қарағанлығы себепли нызам бузылыў жағдайларының келип шығыўына жол қойылған

В. ЕРНИЯЗОВА

Қарақалпақстан Республикасы прокуратурасы улыўма бақлаў бөлими баслығының орынбасары.

БАЖЫХАНА ХЫЗМЕТИ

Ырысқымыз сыртқа кетпесин

Ғәрезсиз мәмлекетимиздиң экономикалық мәплерин қорғаўда, ишки базардың ҳәм миллий валютамыздың қәдирин қорықлаўда, сыртқы экономикалық байланысларда анық есап китап жүргизилиўин шөлкемлестириўде ҳәм ҳәр қандай талан-таражлықларға шек қойыўда өзлериниң жуўапкершилиги бир қанша артық екенлигин сезген ҳалда жумыс алып бара отырып, бажыхана хызметкерлери бажыхана нызамын бузыўшылыққа қарсы гүресиўде бир қанша жақсы көрсеткишлерге ериспекте.

Өткен жылы жынаят белгилери бар хызметкерлерди анықлаў саны 34 тен 47 ге, товар материаллық байлықларды нызамсыз түрде республикамыздан сыртқа алып кетиў ҳалларын анықлаў саны 166 дан 248 ге артты.

Соңғы ўақытларда халқымыздың ырысқы несийбесин республикамыздан нызамсыз түрде алып шығыўға урыныў жағдайлары көбирек ушыраспақта.

Өткен жылдың 7 декабрь күни Нөкис қаласы турғыны С. Базарбаева улыўма баҳасы 12150 сўмлық 450 кг гүришти Ташкент—Волгоград поезды менен Қазақстан Республикасына алып кетпекши болып турғанында бажыхана хызметкерлери тәрепинен Қоңырат темир жол вокзалында иркилди. Және де 1997 жыл 4 декабрь күни Тақыятас қаласында жасаўшы пуқара Ж. Қырқмылтықова 60000 сўмлық 750 кг қумшекер ҳәм 12000 сўмлық 150 кг қурғатылған сүтти Қазақстан Республикасына алып кетип баратырғанында бажыхана хызметкерлери тәрепинен иркилди.

Бул жоқарыдағы еки жағдайда да бажыхана нызамын бузыўшыларға ҳәкимшилик тәртипте жәриймa салынды, олардың алып кетпекши болған азықаўқатлық товарлары мәмлекет пайдасына өткерилди.

1997 жыл 1 декабрь күни Қоңырат—Раўшан автотранспорт жолында Даўыт—ата бажыхана постының хызметкерлери тәрепинен мәмлекетлик белгиси 23А 4597 Т. Абдуллаев басқарған Камаз автомашинасы иркилип тексерилгенде онда, Хожели қаласында жасаўшы пуқара С. Халданова улыўма баҳасы 545160 сўмлық 2940 дана «Кока-кола», 2964 дана «Фанта» ҳәм 1176 дана «Спрайт» ишимликлерин Қазақстан Республикасына ҳүжжетсиз алып кетип баратырғанлығы анықланды.

Бул бажыхана нызамын бузыўшылық жағдайы бойынша жынаят иси қозғатылды.

Б. ЮЛДАШЕВ.

Қарақалпақстан Республикасы Бажыхана басқармасының нәўбетши бөлими баслығы.

Қўриқлаш бурчимиз

Жонажон Республикамиз 6 йил давомида мустақиллигимиз шарофати билан катта ўзгаришларга эришди.

Ҳозирги куннинг талаби ҳар бир киши ўз хизмат вазифасига юксак масъулият билан ёндошишини тақозо этади. Бироқ айрим қийинчиликларга бардош бералмаётган баъзи кишилар жамоат ва фуқароларнинг мулкларига кўз алайтирмоқдалар. Аммо ўғирлик, ташимачилик билан шуғулланиб юрганлар ички ишлар бўлими ходимлари томонидан ушланиб, ўз жазоларини олмоқдалар.

Бизнинг қўриқлаш бўлимининг асосий вазифаси — ўзларига ишониб топширилган мол-мулкни қўриқлашни таъминлаш, пост ҳудудлари ва патруллик йўналишларида жамоат тартибини сақлаш, жиноятнинг олдини олиш ва майда талончиликка қарши курашишдан иборат. Бундан ташқари бўлимнинг шахсий таркиби ўзларининг бевосита хизмат вазифаларидан ташқари «Тўсиқ», «Тун», «Тозалаш», «Комплекс», «Арсенал», «Қорадори—97» тадбирларида ҳам фаол иштирок қилишмоқда.

Жамоат ва фуқароларнинг мол-мулкини бизнинг қўриқлаш бўлими ҳимоясига топшириш самарали ва ишончли экани хусусида кўп гапирилмоқда.

Бу нарса мунтазам равишда ҳаётда исботлаб турибди. Аммо кўпчилик айнан ўзининг гина хатоларидан хулоса чиқаришга ўрганиб қолган эмасли, мазкур гапларга бефарқ қарайди. Аммо қўза кунда эмас, кунида синади деганларидек мол-мулки ўғирлангандан кейин «қўриқлаш» хизматидан фойдаланиб тўғри хулоса чиқариб олмоқдалар.

Бугинги кунда хусусий корхоналар, дўконлар ва хусусий шахобчалар сони кескин ортиб бормоқда. Бу шу куннинг талаби. Лекин уларни қўриқлаш ишларини ҳам унутмаслигимиз керак. Айримлари товар бойликларининг сақланишини яхшилаш, унинг қўриқланишини таъминлашга ўта бефарварлик билан қарайдилар.

Натижада ўғирлик бўлиб, уларни анча қийинликлар орқали очаяпмиз. Агар ўз вақтида бизларнинг қўриқлаш бўлимига топширганида эди ўғирлик содир қилишининг олди олинган бўларди.

Ташмачилар пайини қирқишда ҳам ходимларимиз юксак масъулият иш юритмоқдалар. Натижада шаҳар худудида жойлашган саноат корхоналарида содир этилаётган майда ўғирмаларга ўз вақтида барҳам берилмоқда.

Ташкилот, корхона ва хусусий, шахобчалар раҳбарлари, молим бут, кўнглим тўқ бўлсин десангиз бизнинг қўриқлаш хизматидан фойдаланинг.

А. БАКИМОВ.

Беруний тумани ИИБнинг қўриқлаш бўлими катта нозири, милиция лейтенанти.

НОТАРИУС МИНБАРИ

АВТОМОТОТРАНСПОРТ ВОСИТАЛАРИНИ ТАСАРРУФ ҚИЛИШ ШАРТНОМАЛАРИНИ ГУВОҲЛАНТИРИШ

Давлат нотариал идораларида Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик Кодексининг, Никоҳ ва Оила Кодекси, «Нотариат тўғрисида»ги Қонун ва бошқа амалдаги қонунлар асосида фуқароларга тегишли бўлган автомототранспорт воситаларини тасарруф қилиш шартномалари гувоҳлантирилади.

Автомототранспорт воситасини тасарруф қилмоқчи бўлган фуқаро нотариал идорага қуйидаги ҳужжатларни тақдим қилиши лозим бўлади:

1. Автомототранспортнинг техник паспорти.
2. Автомототранспорт воситасининг эгаси, ҳамда унинг турмуш ўртоғининг ўзи ёки ушбу автомототранспорт воситасини сотилишига нотариал тартибда тасдиқланган розилик аризаси.
3. Автомототранспорт воситасини олувчи фуқаронинг ўзи, шахсини аниқловчи ҳужжати билан нотариал идорага келиши лозим бўлади.

Юқоридаги ҳужжатлар нотариал идорага тақдим қилинди, ундан кейин тарафлар томонидаги баҳоланган автомототранспорт воситасини тасарруф қилиш шартномаси тузилади. Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 3 ноябрдаги №533 сон билан тасдиқланган «Давлат божи тўғрисида»ги Низомга асосан автомашинани от кучи ва ишлаб чиқарилган вақтига қараб, энг кам иш ҳақининг фоизига нисбатан давлат божи тўлангандан кейин бу турдаги шартнома давлат нотариуси томонидан гувоҳлантирилади.

Давлат нотариуси тузилаётган шартноманинг мазмунини, ундан келиб чиқадиган оқибатлар ва тарафларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятларини тушунтириб беради. Ушбу шартнома автотранспорт воситасини олувчи фуқаро истиқомат қиладиган жойдаги ДАН ташкилотларидан рўйхатдан ўтиши тушунтирилади.

Юқоридаги, «Давлат божи тўғрисида»ги Низомга асосан, агар фуқаролар автомототранспорт воситаларини тасарруф қилиш шартномаларини яқин қариндошлар яъни эр-хотин, ота-она, ака-ука, опа-сингил, неваралар ўртасида тузадиган бўлса оз миқдорда давлат божи ундирилади. Бунинг учун бу фуқаролар ўртасидаги қариндошлик фактини белгиловчи ҳужжатлар тақдим қилиниши керак.

Автомототранспорт воситаларини айирбошлаш шартномаларини гувоҳлантириш учун ҳам ҳар иккала томон юқоридаги ҳужжатларни тақдим қилиши лозим бўлади.

Бу турдаги шартномани гувоҳлантириш учун айирбошланаётган автомототранспорт воситасининг биттасидан, яъни қайси автомототранспорт воситасининг ундирилаётган давлат божи кўп бўлса, шу автомототранспорт эгаси томонидан тўланиши керак. Шундан кейин ушбу шартнома нотариус томонидан гувоҳлантирилади.

Автомототранспорт воситаларини тасарруф қилишда Вазирлар Маҳкамасининг 3 ноябрь 1994 йил №533 сонли қарорига асосан қуйидаги жадвалда кўрсатилган миқдорда давлат божи тўланиши керак:

Транспорт тури	Фойдаланиш муддати: 3 йилгача бўлганда	3 йилдан ортиқ бўлганда	7 йилдан ортиқ бўлганда
1. Ҳар бир от кучи учун давлат божи ставкаси:			
а) юк ташувчи ва енгил автотранспорт, шу жумладан, автобуслар, тракторлар, ўзи юрар машиналар учун	энг кам иш ҳақининг 20 фоизи миқдорида	энг кам иш ҳақининг 15 фоизи миқдорида	энг кам иш ҳақининг 10 фоизи миқдорида
б) чет элда ишлаб чиқарилган автотранспорт учун	энг кам иш ҳақининг 30 фоизи миқдорида	энг кам иш ҳақининг 20 фоизи миқдорида	энг кам иш ҳақининг 10 фоизи миқдорида
2. Битта мототранспорт, мотоколяска, мотоқайиқлар учун давлат божи ставкаси:	энг кам иш ҳақининг 5 баравари миқдорида	энг кам иш ҳақининг 3 баравари миқдорида	энг кам иш ҳақининг 2 баравари миқдорида

Алмаштириш шартномасини расмийлаштиришда давлат божи шу божнинг кўп суммаси олинадиган фақат бир машинада ундирилади.

Эр-хотинлар, ота-оналар болалар ва набиралар ўртасидаги шартномалар расмийлаштирилаётган давлат божи белгиланган ставкасининг 5 фоизи миқдорида ундирилади. Туғишган ака-укалар ва опа-сингиллар ўртасидаги шартномалар расмийлаштирилаётганда белгиланган ставканинг 15 фоизи миқдорида ундирилади.

Ўатандарлық автомобильлер ҳаққында

САПАЛЫ, ИСЕНИМЛИ, ҚОЛАЙЛЫ

Ғəрезсизликке ерисиў арқалы көп ғана жаңалықлар, табыслар менен бирге мəмлекетимиздиң раўажланыўы жолындағы хызметлер көрине баслады. Соңғы ўақытлары елимизде кəрхана, фабрикалар менен қатар Андижан қаласында Корея менен бирликте ТИКО, ДАМАС, НЕКСИЯ автомобильлерин ислеп шығаратуғын завод иске түскен еди.

Бул автомашиналарға болған талап, қызығыўшылық барған сайын өсип, бизиң Республикамызда «ҚАРАҚАЛПАҚАВТОТЕХХЫЗМЕТ», акционерлик жəмийети шөлкемлестирилди. Бул акционерлик жəмийет тийкарынан ўатандарлық автомобильлер болған Тико, Дамас, Нексияларды сазлаў ҳəм халыққа сатыў жумысларын алып барады. Усы автомашиналардың бизиң жағдайымызға масластырылып шығарылыўы оларға болған талапты күшейтип атырған дəўирде редакциямызға келип түсип атырған көп ғана сораўлар бойынша машиналардың техникалық минезлемелери ҳəм басқа автомобильлерден өзгешеликлери ҳаққында кеңирек түсиник алыў мақсетинде усы акционерлик жəмийеттиң бас инженери Жолдасбай Сарсенбаев пенен сəўбетлескен едик.

Жолдасбай аға, усы акционерлик жəмийеттиң дүзилиўи ҳəм оның алып барып атырған жумыслары ҳаққында қысқаша тоқтап өтсеңиз?

Андижанда Корея менен бирликтеги заводтың ашылыўы күтə қуўанышлы жағдай болды. Себеби, усы завод арқалы өзимизди-өзимиз автомобиль менен тəмийинлеў мүмкиншилигине ийе болып атырмыз. Усылар қатары бизде де Асака заводының өнимлерин халыққа тарағыўшы ҳəм оларға техникалық жақтан хызмет көрсетиўши «Қарақалпақавтотеххызмет» акционерлик жəмийети дүзилди. Биз өзимизде Асака банкиниң бөлимшесин, арнаўлы үскенелер менен үскенеленген машиналарды жуўыў, сазлаў цехларын иске қостық ҳəм басқа да мүмкиншиликлерге ийе болдық. Бир қатар жас қəнийгелерди Кореяда, Ташкент қалаларында Тико, Дамас, Нексия автомашиналарын толық меңгериў мақсетинде қысқаша оқыў курсынан өткердик.

Ҳəзирги ўақытта бул қəнийгелер машиналарды тиккелей өзлери сазлайды. Халыққа хызмет көрсетиў барысы да айтарлықтай дəрежеде раўажланып атыр.

Бул автомобильлердиң басқа машиналардан өзгешелиги нелерден ибарат?

Көпшилик жағдайда техникалар халық ушын қолайлы, сапалы, баҳасы бойынша арзан ҳəм бизиң жағдайымызға сай болғанда ғана оған болған талап, қызығыўшылық артыўы мүмкин.

Мысал ушын ТИКО автомашинасы тийкарынан 3 цилиндрли, 41 ат күшине ийе. Жоқарғы тезлиги 175 км/с. Оның көлеми бойынша тоқтап өтсек; узынлығы—3340 мм, бийиклиги—1395 мм, ени—1400 мм ден ибарат. Жанар май ыдысының сыйымлылығы 30 л. 90 км. ге 4,3 л жанар май талап етиў менен бирге 4,3—4,4 м аралықта бурылыў мүмкиншилигине ийе. Тико 5 адам ушын жүдə қолайлы ҳəм тез ҳəрекет етиўши жеңил автомобиль.

ДАМАС та техникалық жағынан Тикоға жақын болғаны менен айырым қəсийетлери бойынша ажыралып турады. Бул жолаўшылар ҳəм жүк тасыў ушын жүдə қолайлы. Басқарыўшы бөлим артқы көшер арқалы иске асырылады. Узынлығы—3230 мм, бийиклиги—1920 мм ден ибарат. Жанар май ыдысы 37 литрге мөлшерленген. Қалған бөлеклери Тиконың техникалық минезлемесине уқсас болып келеди. Дамас тийкарынан жеке (пуқараларда ҳəм мəкемелерде, əсиресе медицина тараўында көплеп қолланылады.

НЕКСИЯ автомашинасы өзгеше ҳəм қолайлы, ишки көриниси бойынша жоқары дəрежедеги автомашиналардың бири, Нексия 4 цилиндрли, жоқары қуўатлығы 75 ат күшине ийе. Ең жоқарғы тезлиги 170 км/с, ең төменги бурылыў аралығы 4,9 м. Жанар май ыдысының сыйымлылығы 50 л, 90 км аралыққа 5,4 л жанар май сарплайды. Оның узынлығы—4482 мм, бийиклиги—1395 мм, ени—1662 мм. 12,2 сек. ишинде 100 км/с тезликке көтерилиў қуўатлылығына ийе. Нексия да Тико сыяқлы алдыңғы көшер арқалы басқарылады.

Асака заводында шығарылып атырған машиналардың 45—50 пайызы экспорт усылында сатылып атыр. Келешекте усы машиналар ушын техникалық жақтан хызмет көрсететуғын цехларды еле де заманагөйлестирип, халық ушын қолайлы, исенимли, арзан, ҳəм сапалы дəрежедеги ремонт жумысларын иске асырыў менен қатар елимиздиң алға илгерилеўине, раўажланыўына өз үлеслеримизди қосамыз деген үмиттемен.

Сəўбетлескен;

Қыдырбай СЕЙТМУРАТОВ,

Өз хабаршымыз.

УРФЛАР... ОДАТЛАР...

БАЙРАМНИ КИМ ҚАНДАЙ КУТИБ ОЛАДИ?

Қадимда одамлар ҳали ўрмонларда яшаган вақтда кучли изғирин сўқмоқларни қорга қўмиб ташлар, барча дарахтлар баргини тўкиб яланғоч қоларди. Фақат арчаларгина худди ёздагидай ҳамон ям-яшил, кўркам. Арчанинг қудратига ҳайрон бўлган одамлар унга сиғина бошладилар. Янги йилда улкан арча атрофига тўпланиб шоҳларига совғалар илиб, катта гулхан ёқиб ўйин-кулги қилганлар.

Шундан буён Янги йилни арча ёнида кутиб олиш одат бўлиб келади. Бу байрамни нишонлаш турли мамлакатларда турлича бўлишига қарамай, барчасида асосий безак ўсимликдир.

* * *

Эронда жуда қадимдан Янги йил арафасида уйдаги ҳамма сопол идишларни алмаштириш урфи бор. Хонадондагилар сопол идишларни синдирадилар. Ҳар йили аҳвол шу. Шунинг учун бирор кишининг камбағаллиги ҳақида гапирадиган бўлсалар «Уйидаги сопол идишлар икки йилдан бери алмаштирилмаган» дейишади.

* * *

, Германияда уйларга табиатнинг уйғониши ва абадий ҳаёт рамзи сифатида игнабаргли дарахт шохлари келтирилади.

* * *

Япония хонадонларида ҳар доим гул ва новдалардан тузилган композицияларни кўриш мумкин, Янги йил байрами кечасида бўлса уйнинг кираверишига қайин новдаси, гуллар, бамбук япроғи, олхўри, ўриқ гуллари, яъни абадий ёшлик, узоқ умрни ифодаловчи икебану қўйилади.

* * *

Кубада Янги йил кечаси барча кўзалар сувга тўлдирилади. Соат тиллари 12 да тўхтаганда сувлар деразадан сочиб юборилади, бу тугаган эски йилга сувдай мусаффо йўл тилаш, демакдир.

СЎРАНГ, ЖАВОБ БЕРАМИЗ

Қандай ҳужжатлар нотариал тасдиқланган ҳужжатларга тенглаштирилади? (Тўрткўл тумани, С. Ибрагимов).

Нотариал тасдиқланган ҳужжатларга тенглаштириладиган ҳужжатлар қуйидагилар;

касалхоналарда, госпиталларда, бошқа стационар даволаш муассасаларида ёки қариялар ва ногиронлар уйларида яшаётган фуқароларнинг ушбу касалхоналар, госпиталлар ва бошқа даволаш муассасаларининг бош шифокорлари, уларнинг тиббиёт бўйича ўринбосарлари ёки навбатчи шифокорлари, шунингдек госпиталларнинг бошлиқлари, қариялар ва ногиронлар уйларининг директорлари ва бош шифокорлари томонидан тасдиқланган васиятномалари;

Ўзбекистон Республикасининг Давлат байроғи остида сузиб юрган кемаларда сафарда бўлган фуқароларнинг шу кемаларнинг капитанлари томонидан тасдиқланган васиятномалар;

Қидирув экспедицияларида ёки шунга ўхшаш бошқа экспедицияларда бўлган фуқароларнинг шу экспедициялар бошлиқлари томонидан тасдиқланган васиятномалари;

ҳарбий хизматчиларнинг, ҳарбий қисмлар жойлашган, нотариуслар бўлмаган пунктлар эса, шу қисмларда ишловчи ҳарбий хизматчи бўлмаган шахсларнинг, улар оила аъзоларининг ҳамда ҳарбий хизматчилар оила аъзоларининг ҳарбий қисмларнинг командирлари томонидан тасдиқланган васиятномалари ва ишончномалари;

озодликдан маҳрум этиш жойларидаги ёки қамоқдаги шахсларнинг тегишли муассасалар бошлиқлари томонидан тасдиқланган васиятномалари ва ишончномалари;

Васиятномалар ва ишончномаларни айтиб ўтилган мансабдор шахслар томонидан тасдиқлаш Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги белгилаб қўядиган тартибда амалга оширилади.

Болага нафақа олишим учун қандай ҳужжатлар билан ва қаерга мурожаат қилишим керак? 2—ойлик фарзандим бор, ўзим ишламайман. (Нукус шаҳри, Д, Адилова).

Нафақа тайинлаш учун қуйидаги ҳужжатлар билан ижтимоий таъминот бўлимига мурожаат қилишингизни маслаҳат берамиз;

Паспорт, боланинг туғилганлик тўғрисидаги гувоҳномаси (нусхаси), никоҳ тўғрисидаги гувоҳномадан кўчирма, яшаб турган жойингиздан сизнинг ҳеч қаерда ишламаганингиз ва фарзандингиз сизнинг қарамоғингиздалиги тўғрисида маълумотнома.

Ижарачилар уюшмага бирлашишлари мумкинми?
(Хўжайли тумани, Р. Юсупов).

Ҳа, мумкин, Тузилган ижарачилар уюшмаси ишлаб чиқариш алоқаларини ташкил қилиш, ижара жамоаларини моддий таъминлаш, янги техникалар жорий этишга ҳамкорлик қилиш, маҳсулотни қайта ишлашга ёрдамлашиш, хизмат кўрсатувчи корхоналар тузиш, бозорни ўрганиш, ижарачилар ҳуқуқини ҳимоя қилиш, рекламалар уюштириш каби вазифаларни бажариб, ижарачиларга ёрдам кўрсатади.

Шаҳар йўловчилар транспортидан фойдаланишда йўловчиларнинг ҳуқуқлари ва мажбуриятлари қандай белгиланган? (Нукус шаҳри, О. Икрамов).

Йўловчиларнинг ҳуқуқлари қуйидагича;

шаҳар йўловчилар транспортининг ҳар қандай туридан фойдаланиш;

бекатлар ва тўхтаб ўтиш манзилларидан фойдаланиш;

ўзлари билан биргаликда етти ёшгача бўлган болаларини бепул олиб юриш;

ўлчамлари белгиланган катталикдан ошмайдиган, вазни йигирма килограммгача бўлган қўл юкини бепул олиб юриш;

белгиланган тарифлар бўйича ҳақ тўлаб багаж олиб юриш;

ҳаёти ва соғлиғини шахсий суғурта қилиш ҳақида ихтиёрий равишда шартнома тузиш;

бекатлар ва охирги диспетчерлик манзиллари диспетчерларидан шаҳар йўловчилар транспортининг иши тўғрисида ахборот олиш;

қонун ҳужжатларида берилган бошқа ҳуқуқлардан фойдаланиш ҳуқуқига эгадир.

Йўловчиларнинг мажбуриятлари қуйидагича;

йўловчиларни ташиш юзасидан белгиланган қоидаларга риоя этишлари;

йўл ҳақи ва багаж ташиш ҳақини ўз вақтида тўлашлари, чиптани манзилга етгунга қадар сақлашлари ва уни назорат қилувчи шахсларнинг талабига биноан кўрсатишлари;

транспортда имтиёзли юриш ҳуқуқини тасдиқловчи ҳужжатларни кўрсатишлари;

шаҳар йўловчилар транспортидан фойдаланганда тозалик ва тартибга риоя этишлари, ташувчиларнинг асбоб—ускуналари ва мол—мулкини эҳтиёт қилишлари;

қонун ҳужжатларида назарда тутилган бошқа талабларни бажаришлари шарт.

Йўловчиларнинг тез ёнувчан, портловчи, заҳарли, радиоактив моддалар ва ашёларни, шунингдек ғилофсиз ўқотар қурол, тиғли ва кескир ашёларни олиб юришлари ман этилади.

Айрим тоифадаги фуқароларга қонун ҳужжатлари билан шаҳар йўловчилар транспортида имтиёзли юриш ҳуқуқи белгиланади.

Транспортда имтиёзли юриш ҳуқуқидан фойдаланадиган шахсларнинг қўл юки ва багаж олиб юриши умумий асосларда амалга оширилади.

Транспортда имтиёзли юриш ҳуқуқини берадиган ҳужжатлар бўйича кетаётган йўловчилар учун шаҳар йўловчилар транспортида амал қилаётган ташиш қоидалари мажбурийдир.

Жавобларни тайёрлаган
Р. КОБЕИСИНОВА.

Байрам гүлдәстеси

Толыбай ҚАБУЛОВ
Қарақалпақстан халық шайыры.

Жаңа жылдағы тилек

Достым, ИНСАН—мен ушын
Мәңги дилўар дана бул.
Кеңейткен өз өрисин
Аўыл менен қала бул.
Елге берген жемисин,
Кең жәзийра дала бул.
«Тай-ғунандай тебисип,
Таласып емшек емисип»,
Еркин өскен бала бул.
Ҳәммемизди ел ушын
Ержеттирген АНА бул.
Өмирдиң мол жемисин,
Сен ушын ҳәм мен ушын
Мийрас еткей Жаңа жыл!

Жаңа жыл—ҳәр адамға,
Алып келгей жақсылық.
Бул бийғәрез заманда,
Бара бергей жас минип.
Арта бергей адамда,
Әдеп-икрам, хош қылық.
Жоқ болсын жер-жәҳәнда,
Жаўызлық ҳәм пәс қылық.
Дүнья туўған перзентин
Өсирсин шын дос қылып.

Агрессорды тәрк етип,
Қисенлесин тас қылып.
Ҳәр Жаңа жыл жер бетин,
Алақанда тербетип,
Турсын дийдарластырып!

Жаңа жыл—ҳәр инсанға,
Инәм еткей дәрамат.
Қызыл қумда жуўсанда,
Аңқып турғай арамат,
Дәрья толып суўларға,
Шағала да, қуўлар да,
Ушып жапты жағалап,
Жасағай саў-саламат.
Қырда кийик балалап,
Кең даланы аралап,
Жайылсын жай парахат.
Мениң ата журтымда,
Ата-ананың алдында,
Еркин өсип ул-қызлар,
Аспандағы жулдыздай,
Бийик болғай Шаңарақ!

Янги йил

Ассалом янги йил, янги бахт келтиринг бизга,
Ҳамма инсон ўйнаб кулиб етгай сизга,
Қиш мавсуми бўлсангиз ҳам, юзимиз ёниб тўла нурга,
Қари ю ёш, катта ю кичик кутар сизни янги йил,

Бу ҳаётнинг оғир очиқ ташвишлари бўлса ҳам,
Бировлар лабида кулиб, ичи тўла бўлсада ғам,
Ойлар ўтиб йиллар ўтиб яшар экан у инсон
Яхши ният ярим давлат тилар сиздан янги йил.

Қассалларнинг давосига дармон бўлиб келгайсиз,
Ота-онани хурсанд қилиб, фарзанд ато этгайсиз,
Ман-ман деган ноинсофга озгина инсоф бергайсиз,
Юртимизни обод қилиб, нонимизни мўл этгайсиз,

Ширин муҳаббат ўтида ёнсин севишганлар,
Бахтли тотув яшасин бирга турмуш қурғанлар,
Сенинг ҳам қадрингга етсин, ҳаёт мағзин билишганлар,
Янги-янги яхшилик билан кириб келинг янги йил.

Ширин ҚАРИМБОЕВА.

Қутлықлаймыз

Ҳүрметли Алтынгүл САБУРОВА

Сизди туўылған күниңиз бенен қутлықлап, жумысларыңызда тасқын табыслар, жаңа жылда жаңа бахыт несип ете бергей деп тилек билдиремиз.

Ҳүрметли Тазагүл МУГАЛОВА

Сизди туўылған күниңиз бенен қутлықлаймыз. Сизге узақ өмир, өшпес бахыт, тереӊ ден-саўлық тилеймиз.

Редакция жәмәәти.

«АДАМ ҲӘМ НЫЗАМ» ШӨЛКЕМЛЕСТИРИЎШИЛЕР; Қарақалпақстан Республикасы Прокуратурасы, Әдиллик Министрлиги ҳәм Ишки ислер Министрлиги.
Газета А-3 формасында нусқасы 12500
453 буйыртпа менен басылды.
Газета айына 3 мәртебе шығады.
Дизимге алынғанлығы туўралы гүўалық №579

Бас редактор **Роза КӨБЕЙСИНОВА.**

Редакцияның жәмийетлик кеңесгөйлери;
Парахат АЙТНИЯЗОВ, Жаңабай САДЫҚОВ, Азат НУРЖАНОВ, Бахмурат СЕЙТМУРАТОВ, Батыр МАТМУРАТОВ, Фархад НИЗАМОВ, Қудайберген НИЯЗЫМБЕТОВ, Жаңабай ШЫЛМАНОВ, Замира ШАМУРАТОВА, Ҳакимбай ХАЛИМОВ.

Мәкан жайымыз;
Инд; 742000. Нөкис қаласы
Ғәрезсизлик көшеси №44 жай.
телефон; редактор; 4—47—59.

Басыўға рухсат етилген ўақты 15.00
Индекси пуқаралар ушын—321, кәрханалар ушын—322.

Қарақалпақстан Республикасы Баспасөз бойынша Мәмлекетлик комитетиниң Нөкис полиграфкомбинаты.